

Koulutus ja yhteiskunta

Seija Kaakinen, AJA7SJG – OPE007

Kiteytys

En ole tällä hetkellä opettajan työssä, mutta yritän kiteyttää ja yhdistää koulutussosiologiasta nyt oppimani asiat aiemmin tekemääni opetustyöhön ja opetusharjoitteluuni. Opetin yliopistolla yhteensä 3,5 v. noin 10 v. mittaisella ajanjaksolla 90-luvulla kasvitiedettä ja sen sovelluksia. Opetusharjoittelussa olen ollut Kajaanin ammattiopiston golfkentänhoitajan ammattitutkintoa suorittavien aikuisopiskelijoiden kanssa.

Keskeisiä näkökulmia koulutussosiologiassa, jotka ovat vieneet ajatteluani eteenpäin, on sen ymmärtäminen että yksilön elämänkulku, sosialisatio, kasvatus ja koulutus kaikki liittyvät yhteen. Elämänkulku ja sosialisatio ovat laajimmat käsitteet ja kasvatus ja koulutus ovat niitä suppeampia. Mutta mikä on yksilöllistä ja mikä on yhteiskunnallista? Helposti voi ajatella että kasvatus on yksilöllistä ja koulutus yhteiskunnallista, mutta kuitenkin molemmat liittyvät toisiinsa tai ovat sisäkkäisiä asioita. Kasvatuksessa on kyse persoonallisuuden kehittymisestä ja se sisältyy myös sosialisatian käsitteeseen. Kasvatuksessa on kysymys sosiaalistumisesta siihen kulttuuriin ja sosiaaliseen ympäristöön jossa yksilö elää, eli sosialisatio on pitkä tapahtumasarja, jossa yksilö oppii taitamaan kulttuurinsa ja ympäristönsä tavat. Se on eri sukupolvien vuorovaikutusta, ja sen ansiosta uusi sukupolvi valmistautuu toimimaan aktiivisina yhteiskunnan jäseninä sen eri tehtävissä kehittäen sitä edelleen ja osallistuen myös kulttuuriin, jota se kykenee myös kehittämään eteenpäin. Kasvattajina eivät toimi vain yksilöt, vaan he toimivat samalla sosiaalisten rakenteiden ja instituutioiden edustajina. Muita kasvattajia ovat joukkotiedotus ja vertaiset eli yksilön kaverit. Yhteiskunta ei ole vain viitekehikko, vaan se on meissä elävänä osana.

Koulutussosiologian näkökulma voi olla mikro- tai makrotasolla. Mikrotason tutkimus liittyy koulun ja perheen tai työyhteisön välisiin vuorovaikutussuhteisiin ja kysymyksiin. Mikrotasolla voi olla myös yksilötason sosiologista tutkimusta. Makrotason tutkimus

taasen on laajempi liittyen yhteiskunnan rakenteisiin, vaikkapa koulun suhde yhteiskuntaan. Tutkimus voi myös koskea kaikkien tasojen välisiä suhteita tai lävistää kaikki tasot.

Koulutuksen toimintaympäristössä koulutussosiologian näkökulmat ja käsitteet näkyvät mm. koulutuksen muuttumisena yhteiskunnan muutoksen mukana. Suuri koulumuutos oli esim. peruskoulun aloittaminen 1970-luvulla, jonka tavoitteena oli taata kaikille yhtäläinen opiskeluoikeus perheen yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta.

Toinen esimerkki on eri oppimiskäsitysten käyttäminen opetuksessa. Oppimiskäsitys on muuttunut behavioristisesta konstruktiviseen suuntaan kasvatustieteen mennessä eteenpäin, ja yhteiskunnan muuttuessa. Nyt ajatellaan että opettaja on enemmän vain ohjaaja ja opastaja, ja opiskelija on tiedon hankkija ja prosessoija. Aikuisopiskelijoille tämä muutos on erityisen iso, koska he ovat aikoinaan olleet behavioristisen oppimiskäsityksen mukaan opettajan antaman valmiin tiedon vastaanottajia. Muutosvastarinta on suuri ja uudessa tavassa opiskella on heidän mielestään enemmän työtä ja tuskaa. Mutta taustalla on ajatus että tällä tavoin oppii ymmärtämään ja sisäistämään asioita ja ne muuttuvat osaksi opiskelijan ajattelua joka voi uuden tiedon seurauksena muuttua.

Euroopan liittovaltion kehittyessä myös koulutusta on pyritty yhtenäistämään mm. yhteistutkintojärjestelmää kehittämällä. Ammattikorkeakoulu on perustettu Suomeenkin muiden maiden esimerkkiä seuraten. Nykyisin on menossa huolestuttavia ja suuria muutoksia kun koulutus on siirtymässä kulttuurin ja kasvatuksen toimelta talouden valtapiiriin, ja oppilaitoksista ja niiden johtamisesta tehdään bisnesmäisiä.

Työelämä ja yhteiskunta ovat muuttuneet nopeatempoisiksi ja dynaamisiksi. Jatkuvan talouskasvun nimissä kaikkialla puhutaan firmojen ja valtiovallan johdolla elinikäisestä oppimisesta. Sillä tarkoitetaan että yksilön on pystyttävä olemaan joustava ja uutta oppiva koko työelämänsä ajan. Hänen tulee ehkä kouluttautua uusiin ja useisiin ammatteihin työelämänsä aikana. Osaamisvaatimukset ovat paljon suurempia kuin menneinä

vuosikymmeninä. Siinä unohdetaan elinikäiseen oppimiseen liittyvät sivistykselliset ja humanistiset tavoitteet.